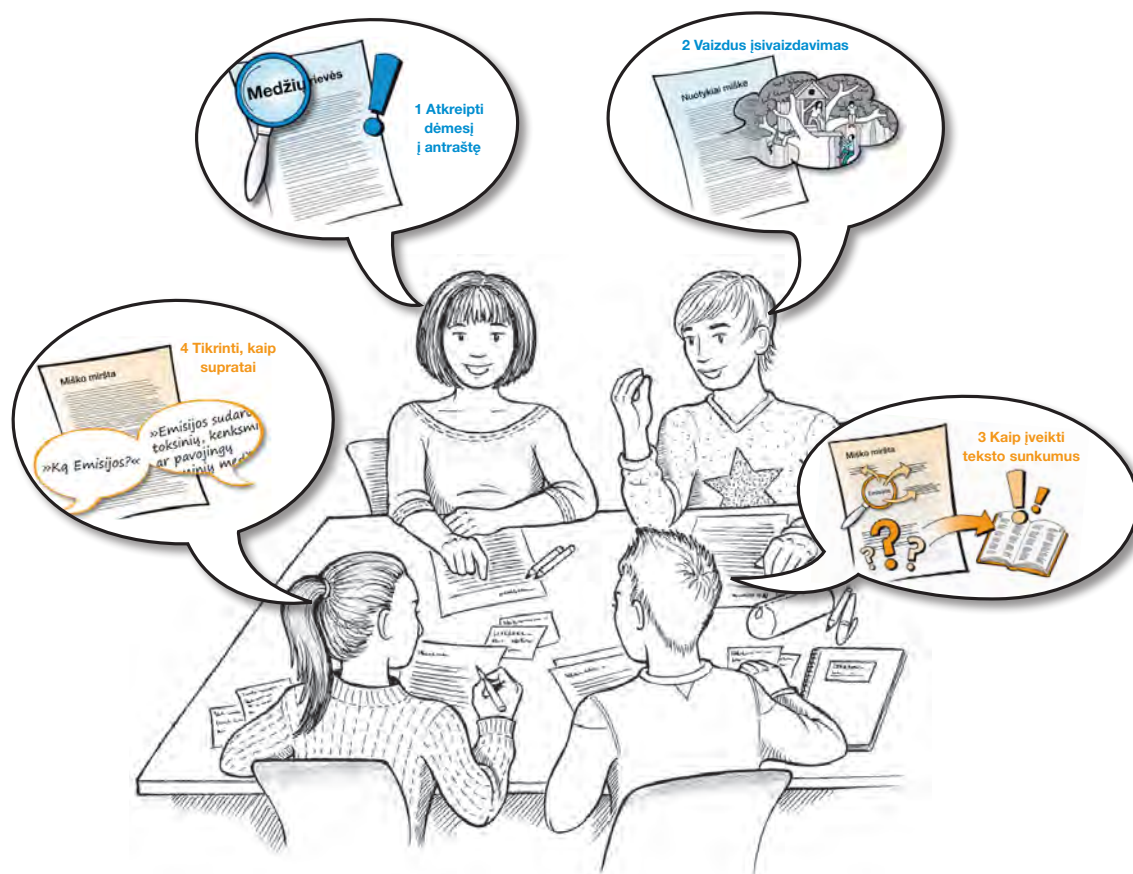

Skaitymo kompetencijų ugdymo metodika

4 Grožinio teksto analizė 6 ir 7 klasėse

Tobias Saum

Bendradarbiaujant su Geroldu Bräggeriu, Ariane Gabler, Markusu Mauchle, Peteriu Marti
Iliustracijos: Katharinos Pacynos

2010 m. gruodis

Turinys

Turinys	2
1 Kaip įgyti skaitymo kompetencijų mokymosi bendradarbiaujant pagalba	4
1.1 Kaip pagerinti skaitymo sklandumą mokymosi bendradarbiaujant pagalba	4
1.2 Kaip mokytis skaitymo strategijų bendradarbiaujant	5
1.3 Skaitymo strategijų mokymai kaip mokyklinė programa	7
1.4 Motyvacija skaityti	7
2 Strategijų naudojimas	9
2.1 Kaip supažindinti su skaitymo strategijomis? Moksleivius supažindinti su strategi- jomis reikėtų pateikiant jas po vieną, kad žingsnis po žingsnio būtų parodytas visas jų spektras. Kai moksleivis jas įsisavins, turėtų pamėginti naudoti jas integruotai.	10
2.2 Trys pagrindinės grupės	11
2.3 Skaitymo strategijų aprašas	14
2.4 Kortelės moksleiviams	20
2.5 Mokyti skaitymo strategijų individualiai ir bendradarbiaujant	22
2.6 Skaitymo strategijų kombinacija analizuojant tekstus	41
3 Kaip įsisavinti skaitymo strategijas mokymosi bendradarbiaujant pagalba	51
3.1 Skaitymas pakaitomis ir reziūmavimas	53
3.2 Darbas poromis skaitant ir rašant (CIRC)	58
3.3 Skaitymo strategijų naudojimas dirbant poromis: bendradarbiavimas pagal sce- narijų	62
3.4 Klausimų namelis	64
3.5 Skaitymo strategijų naudojimas bendradarbiaujant: skaitymas pakaitomis	69
4 Grožinio teksto analizė 6 ir 7 klasėse	74
4.1 Kaip dirbti remiantis mokymosi bendradarbiaujant koncepcija	74
4.2 Pavyzdinės užduotys	75
5 Kompetencijos pakopos teksto suvokime	77
5.1 Užduočių formulavimas įvairiuose reikalavimų lygiuose	77
5.2 Pirmoji pakopa: pateikti informaciją	78
5.3 Antroji pakopa: suvokti visą tekstą	79
5.4 Trečioji pakopa: teksto analizė	79
5.5 Ketvirtoji pakopa: vertinti ir apmąstyti	81
5.6 Penktoji pakopa: kurti ir formuoti	82

6	Teksto analizė vyresnėse gimnazijos klasėse	83
6.1	Apmąščius pažymėti	83
6.2	Epinio teksto analizė	84
6.3	Dramos scenos analizė	86
6.4	Lyrinio teksto analizė	88
6.5	Informatyvaus dalykinio teksto analizė	90
6.6	Argumentuojamojo teksto analizė	93
6.7	Dalykinio teksto apmąstymas	94
6.8	Grožinių tekstų apmąstymas	95
7	Skaitymo tyrimų užkulisiai	96
7.1	Skaitymas kaip interakcija su tekstu	96
7.2	Skaitymo proceso dalys	97
7.3	Skaitymo kompetencijos įgijimo prielaidos	98
8	Sukurti skaitymo kultūrą	101
9	Teksto rūšių apžvalga	104
9.1	Dalykiniai tekstai	104
9.2	Grožiniai tekstai	105
1	priedas: Literatura	106
2	priedas: Skaitymo strategijų kortelės	107

4 Grožinio teksto analizė 6 ir 7 klasėse

Yra daugybė būdų išanalizuoti grožinį tekstą.

Geriausia, kad mokytojas praneštų, jog trumpai apžvelgs įvairias galimybes analizuoti tekstą prieš moksleiviams patiems išmėginant keletą jų tekstui analizuoti.

4.2 skyrelio «Pavyzdinės užduotys» pateikti užduočių pavyzdžiai, kaip analizuoti Brechto dramą (Bertoltas Brechtas, «Galilėjaus gyvenimas», Frankfurtas prie Maino, 1998) – žinoma, tai įmanoma ir su bet koku grožinės literatūros tekstu.

Pateikiamos penkios skirtingos galimybės.

1. Analitinė analizė
2. Analizė įsivaizduojant
3. Sceninė analizė
4. Asmeninė-emocinė analizė
5. Vizualioji analizė

4.1 Kaip dirbti remiantis mokymosi bendradarbiaujant koncepcija

1. Mokytojas/-a pateikia skirtingus analizės būdus.
2. Kiekvienas mokinys bando nuspėti, kuris būdas jam priimtinausias, kuris mažiausiai priimtinas. Kiekvienas moksleivis susidaro prioritetų sąrašą.
3. Sudaromos daugių daugiausia keturių asmenų grupelės iš moksleivių, kurie pirmoje vietoje įrašė tą patį analizės būdą.
4. Grupėse tekstas skaitomas tyliai, jei užduotyje nenurodoma kitaip.
5. Moksleiviai pradeda užduotį pagal pasirinktą analizės būdą. Visas užduotis moksleiviai pirmiausia atlieka po vieną.
6. Vėliau grupelių nariai pateikia savo rezultatus ir apsversto darbo procesą, paminėdami ir užsirašydami pozityviąsias ir negatyviąsias pasirinkto analizės būdo puses.
7. Vėliau moksleiviai bando išanalizuoti tekstą kitu būdu. Koku, reikia nuspręsti pagal prioritetų sąrašą. Kiekvienas moksleivis turi būti išbandęs tris metodus. .
8. Pabaigoje kiekvienas moksleivis turi patikrinti savo prioritetų sąrašą ir priklausomai nuo įgytos patirties jį pataisyti, jei reikia. Žinoma, šis prioritetų sąrašas nėra galutinis; įdomu, ar jis keisis ir kaip keisis.

4.2 Pavyzdinės užduotys

Remiantis Bertolto Brechto drama «Galilėjaus gyvenimas», 1 scena, p. 9–14

Analitinė analizė

Analitinio proto savybė – lyginti ir ieškoti skirtumų. Toks protas siekia suprasti sąvokas, koncepcijas ir teorijas, atskiriant jas nuo kitų.

Ką mes tyrinėjame teksto fragmentuose: pagrindinis skirtumas, kurį vaidžiai įkūnija Galilėjus, yra tarp «senųjų laikų ir naujųjų laikų».

Užduotis: surask abiejų laikų požymius ir skiriamuosius bruožus, kuriuos pamini Galilėjus, ir sulygink juos T diagramoje.

Analizė įsivaizduojant

Teatro pjesės yra nepilni tekstai, dramoje daug tuščių vietų: to, kas vyksta scenoje, tik maža dalis yra numatyta ir užfiksuota autoriaus. Visa kita palikta skaitytojo nuožiūrai. Jis turi įsivaizduoti aktorių aprangą, jų judesius, scenografiją ir dar daug kuo papildyti pjesę.

Užduotis: grupė turi susėsti glaudžiai. Vienas lėtai skaito tekstą balsu, kiti užsimerkia. Skaitovas po kiekvieno trumpo fragmento (ne daugiau kaip kelių sakinių) stabteli, per šią pertraukėlę visi kiti turi gerai įsivaizduoti scenovaizdį ir veiksmą scenoje bei veikiančiųjų asmenų gestus bei mimiką. Kai viską detalai įsivaiduoja, pakelia ranką. Kai rankas pakelia visi mokiniai, galima skaityti toliau. Kai Galilėjus naudoja paveikslus arba pasakoja istorijas, juos irgi reikia matyti savo vaizduotėje.

Sceninė analizė

Drama yra parašyta scenai. Ją reikia suvaidinti. Veikiantieji asmenys scenoje kalbėdami juda; jie ištaria žodžius, tačiau su gestais, mimika, kūno laikysena ir judesiais. Sutelkti dėmesį tik į šiuos judesius, nekreipiant dėmesio į žodžius, – dar vienas būdas analizuoti duotą tekstą.

Užduotis: pamėginkite grupėje suvaidinti pantomimą pagal duotą tekstą. Apšilimui ir pasitreniravimui išeikite į koridorių. Galite tekstą pasidalinti, kad kiekvieną pjesės veikiantį asmenį vaidintų du iš jūsų.

Asmeninė-emocinė analizė

Kai susiduriame su teksta, jų sukeliama vaizdiniai lyginami su mūsų turėtais vidiniais vaizdiniais. Teksto temos atgaivina panašias mūsų gyvenimo temas. Jei paklūstame šiai pirmajai reakcijai, galime įsigilinti į tekstą, net jei lyg ir (laikiniai) nutolstame nuo teksto veiksmo ir temos.

Užduotis: perskaityk žemiau pateiktą citatą ir leisk kilti bet kokiems vaizdiniais, prisiminimams ir asociacijoms savo viduje:

«O dabar mes rengiamės į didelę kelionę. Senasis laikas baigėsi, stojo naujas. Miestai ankšti, taip pat ir mūsų galvos. ... Bet dabar galime sakyti: taip yra, bet taip neturi likti. Mat viskas juda, mano drauge.» (pažodinis vertimas)

Kokios asociacijos tau kyla perskaičius tokį gyvenimo pajautimą? Parašyk pasakojimą,

asmeninį išgyvenimą ar savo apmąstymą, kuriuose atsispindėtų tavo asociacijos, atsiminimai ir norai, tavo mintys ir jausmai.

Vizualioji analizė

Piešiniu mes kartais galime pasakyti dalykus, kuriuos sunku išreikšti žodžiais arba kuriems išreikšti prireiktų tūkstančių žodžių. Sąvokas ir koncepcijas dažnai galima labai gyvai pavaizduoti piešiniais. (koncepcija = apmatai, planas arba vaizdiniai to, kaip susiję dalykai)

Užduotis: pavaizduok senąjį ir naująjį pasaulius, apie kuriuos kalba Galilėjus, vienu ar dviem piešiniais. Jie gali būti spalvoti arba piešiniai pieštuku, gali būti pavaizduoti konkretūs daiktai arba abstrakcijos. Darbui gausi DIN A3 formato lapą.